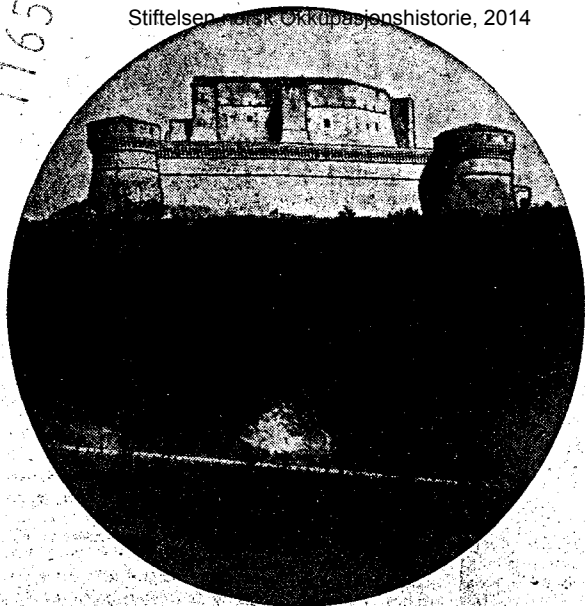

SAN LEO

en kostelig perle blant Italias kulturminner, ennå uoppdaget av turister. - Klippeborgen der den berømte eventyrer og trollmann greven av Cagliostro døde i fengsel

Borgens fasade. Vinduet i det midterste utbygget viser Cagliostros celle.

HVERT ÅR REISER OMKRING et halvt hundre tusen norske turister til Italia — til Venezia, Firenze, Roma, Napoli, Capri . . . Alle velger de den samme ruten. De reiser for å se steder de har hørt om og lest om, og det er naturligvis utmerket og helt riktig. Men hvorfor ikke gjøre en avstikker fra alifarvelen og se noe som en ikke har hørt eller lest om. Da blir ofte opplevelsen meget sterkere, og det er disse stedene en husker best.

Kommer De til Rimini ved Italias østkyst — et av landets vakreste og billigste (!) badesteder — så glem ikke å besøke San Leo.

San Leo — hva er det? En bitte liten landsby på skråningen av en stupbratt fjelltopp noen få mil inn i landet fra kysten. Fra Adriaterhavets farvespillende flate hever landskapet seg langsomt innover og oppover mot de villie Abruzzene. Reiser en fra Rimini, følger veien hele tiden elven Marecchia. Runde, brede åsrygger veksler med skarpe, eiendommelige klippeformasjoner. Lilleputtrepublikken San Marinos trepuklete rygg, kronet med hver sin borg, dukker opp av varmedisen og forsvinner på ny. Dalens skinner frodiggrønne i all sin bugnende fruktbarhet. Vinhavene løfter seg i terrasse på terrasse helt opp til øverste åskant, og druene henger i tunge klaser, grønne, gylne og mørkeblå. Hvite okser beveger seg adstødig i to- og firspann på jordene gulle maiskober ligger til tørk foran bondegårdenes gråhvite stenhus.

ugjørlig. Men på fjellets øverste skråning skimtes en liten klynge grågule stenhus, og på toppen, som en fortsettelse av klippen selv, troner en borg med to mektige runde tårn. Det er som om disse husene har gjort et himmelsprett fra lavlandet og havnet svært på skrenten, der de har klort seg fast som best de kunne og siden er blitt hengende der. Hvor lenge? I tusen år? Kanskje to tusen?

Og dit opp skal vi altså. Foretagedet ser ved første øyekast umulig ut, men veien svinger pent rundt foten av styrtningen og dreier seg oppover

noen alminnelig liten landsby, lik hundrevis av andre grå og forvitrede landsbyer rundt omkring i Italia. Den har ikke mer enn fire hundre innbyggere, men den har stil og verdighet, den har katedral med klokketårn, den har palasser, den har fontene på torvet. Og — ikke å forglemme — en ruvende festning.

Det avlange torvet er som et lukket rum. Rundt ligger middelalderse bygninger og sover i middagstillheten, bare noen barn leker i skyggen av den sakte rislende fontenen. En får en intens følelse av å bli flyttet bakover gjennom århundrene, til en tid da borgherren hersket æneveldig over sine undersåtter, da helgenens vandret omkring på jorden, da hedenskap og overtro blandet seg med «de mørke århundres» religiøse mystikk.

Hvert eneste hus i byen bærer preg av forgangne tider. De er bygd i en lys grå sten som er sterkt forvitret av tidens tann og delvis sunket sammen av elde. Dette har bidradd til å mykne de strenge linjene og gi byen en atmosfære av charme og malerisk idyll.

Mens vi vandrer omkring i de små

og forvitret. Det 32 meter høye klokketårnet er en kvadratisk blokk med fire nakne vegger og rett avkuttet tak, ikke ulik Oslo rådhus-tårn. Innvendig er kirken treskipet, søylenes kapiteler er dekorert med motiver fra Bibelen og buhvelvingens innellom har alle forskjellige form. De er i en slags begynnende gotisk stil, noen splissere, noen høyere, noen bredere, en eiendommelighet som gir kirken en nesten uhyggelig levende atmosfære.

Da vi kommer ut av katedralen, blir blikket henvendt ved borgen, La Rocca, høyt til himmels over hus-takene.

På grunn av byens glimrende forsvarsmessige beliggenhet eksisterte det her allerede i romertiden en sterk festning. I midten av 500-årene ble den erobret av goterne. I de neste to århundrer hersket langobardene, og deretter gikk herredømmet over til frankerne og Karl den store, som år 800 ble kronet til romersk kaiser. Frankerherredømmet varte til 963. Da ble San Leo en kort stund residens for en av Italias første konger Berengario II, som søkte tilflukt her under nye in-

Borgen La Rocca troner på toppen av San Leo-fjellet. For mange hundre år siden raste endel av klippen i dypet og rev med seg halve festningen.

lazzo Vecchio i Firenze, men så raste klippens østre del en dag i dypet og rev med seg halvdelen av bygningen.

Borgens indre bærer hovedsakelig preg av fengsel. Bare her og der kan en skimte rester av fresker. I en tidlen her ble av Urbino regjering, der med alle sine anstalter av rekruttering

Her tjente han svære summer ved å selge «livselikser», «skjønnhetsvann» og lignende ting. Han sa at han hadde oppdaget «de vises sten», kunne lage gull og gjøre mirakler og utallige var de mennesker som henvendte seg til ham for å få hjelp. Han inngjødte folk den største tillit, og hendte det en stunden gang at bedrageriene ble opp-

Så reiste han igjen rundt i Europa og kom blant annet til Paris hvor han ble blandet inn i skandalehistorien om «dronningens halsbånd» og ble utvist av landet som kardinal Rohans medskyldige. Han vendte tilbake til England igjen, der han oppholdt seg i fem år. Imidlertid ble det ikke trygt for ham her heller, og han

...var veten av, asfaltdekket for
svinner, det går bakke opp og bakke
ned i krappe svinger, og støvet flyter
en i nese og øyne. Ekspedisjonen
til disse ukjente og spennende trak-
ter foregår nemlig for undertegnede
vedkommende jaktpå en vespa. Motor-
sykkelen fører er født i det legenda-
riske San Leo og har etter lang be-
tenkningstid innvilget i å vise en kjet-
tersk nordbo sin barndoms hellige
trakter.

Plutselig, etter en sving, dukker San
Leo-fjellet frem. Den enorme, lodd-
rette klippen reiser seg truende i været
som en kjempegigant av en skiltvakt,
som liksom sier: — Hit, og ikke len-
ger! Glatt og naken styrter fjell-
veggen seg flere hundre meter ned
i dypet. Å komme opp her synes

Byen San Leo med sine fire hundre innbyggere, men med en historie som går langt tilbake i den grå oldtid.

i slake hårnålsvinger. Og før en får
tenkt seg om, bærer det inn gjennom
byporten. Denne porten er idag som
i gamle dager den eneste adgangen
til byen. Innenfor går en bratt gate
opp til piazza'en, byens torv.

En merker fort at San Leo ikke er

gatene, forteller min ledsager litt om
San Leos opprinnelse...

I langt henfarnede tider, i begynnel-
sen av 300-årene, kom to stenhuggere
til Rimini. De het Marino og Leone.
De var kristne, og en mektig dame,
Donna Felicia, som også var omvendt
til kristendommen, gav Marino i gave
Titanus-fjellet. Leone, som stadig ble
forfulgt for sin tro, trakk seg tilbake
til en av nabotoppene, Jupiter, der det
allerede var en liten by. Han preket
for innbyggerne og ble ordinert til
prest av biskopen i Rimini. I 380 døde
han og ble begravet under store æres-
bevisninger som en hellig mann. Slik
fikk byen navnet San Leo.

Senere har andre hellige menn be-
søkt dette utligjengelige stedet, den
mest berømte var Frans av Assisi,
som bodde i Palazzo Nardini. Huset
står ennå på piazza'en.

I plassens ene hjørne stikker den
unde absiden på den eldgamle sogne-
kirken frem, La Pieve. Den er fra
300-årene og er en av de eldste kirker
i Italia. Min lokalkjente — og lokal-
patriotiske — guide sier den er enda
eldre, idet den skal være bygd om
etter et hedensk tempel fra romertiden.
Her ligger — eller lå — helgenen San
Leo begravet. Han ble i middelalderen
flyttet til Ferrara av en eller annen
fyrste under et erobringstokt.

Kirken er bygget i grå sten i tung,
primitiv romansk stil og har inngang
på langsiden. Interiøret har en sterk
og elendommelig stemning. I det lille
lavloftede rummet har sikkert både
hedenskap og kristendom holdt til.
huse. Søylen har kapiteler i en un-
derlig fremmed utforming som ikke
har noe med kirkens stil forsvrig å
gjøre, og alteret bæres av fire korin-
tiske søyler. I den ene veggen er det
murt inn to eldgamle steiner med mo-
tiver fra etruskisk kunst, og her og
der forteller andre murbrokker at det
hundrevis av år før romertiden har
bodd mennesker på dette stedet.

Ikke angst unna sognekirken ligger
katedralen eller domkirken. Den er
bygget i slutten av 1100-årene, og eks-
teriøret er «en juvel av romansk stil»
etter skjønneres mening. Tung og pri-
mitiv er også den, vindslitt, solsløkt

vasjoner fra nord. Etter en lang be-
leiring måtte han i 963 overgi byen til
den tyske kaiser Otto I. Berengario
ble sendt i fangenskap til Bayern hvor
han døde, og Otto II forer senere
byen til pave Johannes XII som gjorde
den til hovedstad i sitt vikariat Monte-
feltro.

I 1100-årene ble borgen befestet og
forsynt med bastioner, og herredøm-
met gikk fra paven over til forskjel-
lige fyrsteslekter — grevene av Car-
pegna, herregene av Urbino, den mek-
tige Rimini-slekt Malatesta, Medici'ene.
Den florentinske republikk, helt til den
omslider i 1600-årene gikk tilbake til
pavestolen og ble omdannet til fengsel.

Og her var det at den berømte og
berykede eventyrer og trollmann, gre-
ven av Cagliostro vansmekket i åre-
vis i et mørkt fangehull, inntil han
døde i 1795.

Så setter vi oss på vespaen igjen
for å kjøre opp og kikke på Caglios-
tro's celle. Den smale veien følger fjell-
ryggen et stykke, passerer en akasie-
lund og svinger opp på et stort sten-
plate, borggården. Borgen selv, La
Rocca, gjør en voldsom virkning. Det
er et imponerende mektig bygg. Med
sin massive tyngde dominerer det full-
stendig byen og omgivelsene. En gang
i tiden hadde den fire runde tårn,
nå en kan se på en freske i Pa-

laksus. Det er meningen at borgen
skal settes i stand igjen, omtrent slik
den var i renessansetiden, men fore-
løbig er de uhyggelige fangecellene
hovedattraksjonen for de besøkende,
mørke og fuktige graver, mange meter
under jorden, ennå med jernringer og
bolter lenket til veggen...

Cagliostros celle ligger over jorden,
men vinduet er bare en liten sprekk,
med tre solide jerngitter bak hver-
andre i de tykke murene. Dette vin-
duet var laget med hensikt, herfra
kunne en nemlig bare se katedralen,
og meningen var at den kjetteriske
Cagliostro ved det daglige syn av Her-
rens hus skulle komme på bedre ten-
ker.

Fra min barndom kan jeg huske at
jeg hadde noe som het «Cagliostros
drømmebok», ellers visste jeg inget-
ting om denne spennende eventyreren.
Nu har jeg fått rede på litt om hans
historie.

Greven av Cagliostro het egentlig
Giuseppe Balsamo og ble født i Paler-
mo i 1743. Som ung mann var han
apotekerlærling og skaffet seg en hel
del medisinsk viden foruten at han
ble ekspert når det gjaldt «hemme-
lige kunster». Han innbilte folk at
han kunne finne skjulte skatter, og var
en mester i å etterligne skrift. Men
en dag ble det oppdaget at han hadde
forfalsket et dokument, og han måtte
flykte. Da han reiste gjennom Calab-
ria, traff han en ung pike, Lorenza
Feliciani, og giftet seg med henne.

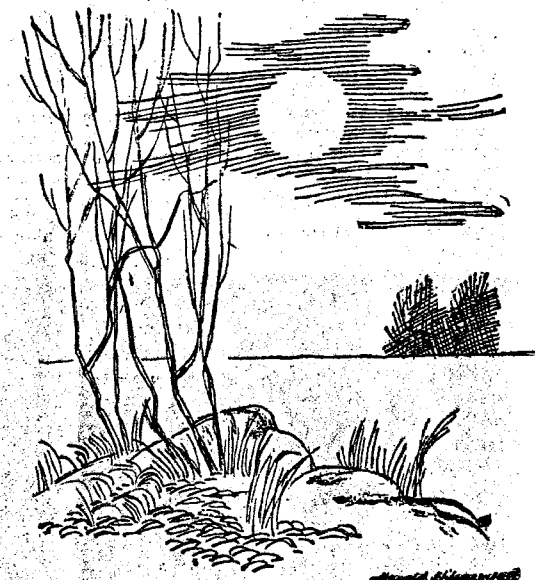
De drog til Roma der Balsamo opp-
trådte som adelsmann, først under
navn av markien av Pelegrini, senere
som grev Cagliostro. Han reiste rundt
i mange europeiske land, noen sier
han også skal ha vært i Egypt og
Lilleasia, og slo seg ned i større byer.

Torvet er som et lukket rum. Til venstre ses litt av Palazzo Nardini, der Frans av Assisi en gang bodde.

dag.
Etterhvert ble handelen med vi-
dundermedisinene mindre innbringen-
de, og han drog til London, der han
grunnla en «egyptisk» frimurerorden.
Selv utgav han seg for Den store
Kophta, mens hans kone med glans
spilte rollen som prestinne. Ordenens
doktriner var fylt av absurditeter, men
han innhylltet det hele i besnærende
mystikk, utførte tilsynelatende mirak-
ler, helbredet syke uten å ta betaling,
og vant en mengde tilhengere.

Lalla Wilkens.

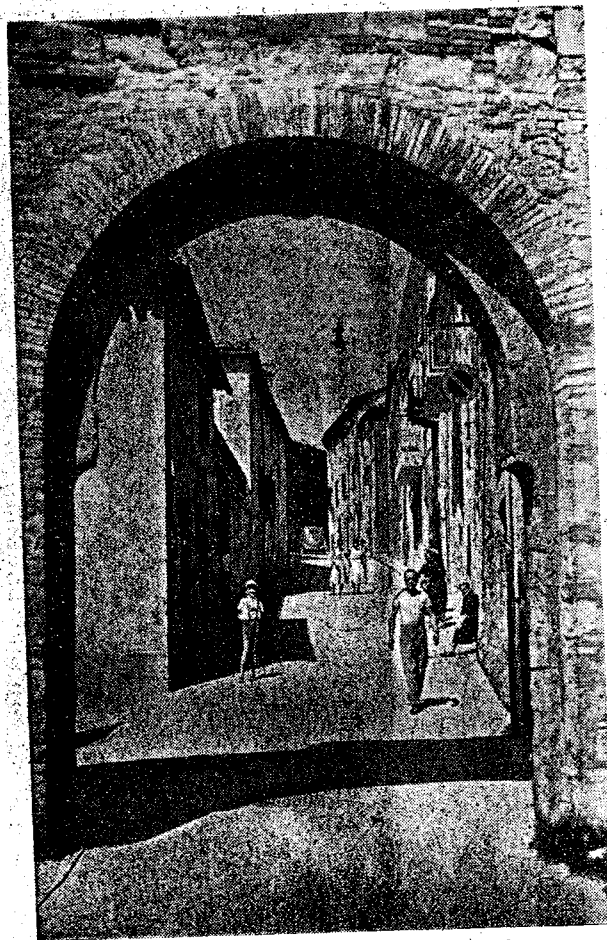

MITT TRE

Hvorfor er treet om våren så elsket,
elsket til det kjedsommelige,
et tre med bristende knopper
og grosvanger stamme?
Jeg ser på det om høsten
når bladene er falt av
og grenenes fine streker
tegnrer seg tydelig mot himmelen
og det er ganske sørt,
ikke fiolett som hos van Gogh,
sørt og dødt.

Sort og dødt —
tallfall kan du ikke vite
når du ser det
om det var siste gang det blomst-
—
eller det skal komme nok en
sommer for
Sort og gåtefullt.
Et tre i november.
Mitt tre.

Bethada Reynold

San Leos byport, den dag i dag den eneste adgang til byen.